

Валентина Медведєва,

канд. іст. наук, ст. наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Київ, Україна

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАУКОВОГО СУПРОВОДУ БІБЛІОТЕЧНО- ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досліджується роль бібліотечних установ у розвитку інформаційного суспільства, а також їх потенціал для консолідації суспільства в контексті інтеграції України у європейське співтовариство. Розглядається місце стратегічних комунікацій у забезпеченні наукового супроводу бібліотечно-інформаційної діяльності. Визначено стратегічні напрями розвитку вітчизняних бібліотечних закладів. Приділяється увага аналітичним підрозділам бібліотечних установ у системі стратегічних комунікацій.

Ключові слова: бібліотечна установа, стратегія, стратегічні комунікації, інформаційно-аналітична діяльність бібліотечних установ, бібліотечна справа, сучасний інформаційний простір, інформаційне суспільство.

На сьогодні бібліотечні установи мають міцний потенціал для консолідації сучасного суспільства з метою інтенсивного розвитку незалежної України, підвищення якості життя громадян і забезпечення рівного доступу до інформації.

Вітчизняні науковці дедалі більше уваги приділяють проблематиці впровадження в країні системи стратегічних комунікацій.

Вивченню та розгляду актуальної проблеми надавали значну увагу у своїх наукових працях О. Кушнір, С. Соловійов, В. Ліпкан, А. Баровська, С. Гуцал, Д. Дубов, Л. Чуприна та ін.

Метою статті є дослідження ролі стратегічних комунікацій в інформаційній діяльності наукових бібліотечних установ.

Кабінет Міністрів України затвердив План заходів на 2019 р. з реалізації Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018–2021 рр. Таке рішення дасть змогу запровадити інструменти для скоординованих дій центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо комунікації у сфері європейської інтеграції, що своєю чергою сприятиме підвищенню рівня підтримки громадянами України державної політики

у сфері європейської інтеграції та рівня довіри до НАТО як інституції, що відіграє ключову роль у зміцненні міжнародної безпеки.

Планом передбачено проведення низки заходів та інформаційних кампаній. Зокрема, запланована кампанія з інформування про успішні практики впровадження європейських стандартів в усіх сферах життя. У межах кампаній заплановано виготовлення інформаційної, аудіо-візуальної, друкованої продукції та розміщення її в ефірі загальнонаціональних і регіональних теле- та радіоканалів, в Інтернеті, громадських місцях, закладах освіти. Також план включає:

- інформування представників засобів масової інформації та громадських організацій про поступ у процесі європейської інтеграції України;

- підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, відповідальних за зв'язки з громадськістю та взаємодію зі ЗМІ, організацію відповідних тематичних семінарів тощо;

- проведення прес-конференцій та постійних брифінгів щодо співробітництва з Альянсом, підготовку та сприяння висвітленню у ЗМІ інформації про військові ініціативи НАТО, зокрема, у сфері екології, енергетики, ядерної і радіаційної, кібернетичної та інформаційної безпеки, науково-технічне співробітництво, виконання проектів у межах трастових фондів Організації Північноатлантичного договору, а також реформування сектору безпеки та оборони України – відповідно до її стандартів та рекомендацій.

Крім того, План передбачає проведення низки інформаційно-роз'яснювальних кампаній, семінарів і тренінгів щодо євроатлантичної інтеграції України, загальнонаціональні соціологічні дослідження та відстеження змін у ставленні громадян до НАТО і державної політики у сфері зближення з Альянсом. Також, згідно з документом, профільні міністерства і відомства мають проводити дні євроатлантичного партнерства та тижні НАТО у військових частинах і закладах вищої освіти Мініборони, МВС, Національної гвардії, Держприкордонслужби та ДСНС. Для учнів загальноосвітніх шкіл та закладів професійної (професійно-технічної) освіти передбачене проведення тематичних уроків, виховних годин і конкурсів творчих робіт на тему НАТО, а для студентів закладів вищої освіти – організація навчальних семінарів, конференцій, засідань круглих столів і тематичних лекцій [1].

Варто зазначити, що у ряді відомчих міністерств засновано відповідні структурні підрозділи, в яких працюють радники зі стратегічних комунікацій, експерти, аналітики, спеціалісти з цього спрямування.

У свою чергу, впровадження системи стратегічних комунікацій визначає:

- розроблення положень міжвідомчої комунікації – від стратегічного до тактичного рівня;
- опрацювання базових документів та правил, які визначатимуть роботу та ціль стратегічних комунікацій;
- визначення позицій для всіх провідних суб'єктів систем стратегічних комунікацій;
- надання провідним суб'єктам повноважень для реалізації діяльності стратегічних комунікацій;
- створення тісних взаємовідносин між розробленням та плануванням комунікаційної політики;
- розробку механізмів координації та положень на міжвідомчому рівні;
- забезпечення потрібними технічними та інфраструктурними засобами тощо [4].

Водночас роль та місце наукових бібліотечних установ у розвитку стратегічних комунікацій розглядались не на достатньому рівні.

На сьогодні існують нагальні проблеми, які помітно уповільнюють зміни та розвиток бібліотечної справи в Україні.

Передусім це стосується провідних положень щодо реформування бібліотечної справи, зокрема:

- напрямів модернізації бібліотечних установ;
- оцифрування фондів;
- технічного та технологічного переоснащення;
- перерозподілу кадрового ресурсу для бібліотечних установ тощо.

Слід зазначити, що Кабінет Міністрів 23 березня 2016 р. затвердив «Стратегію розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [2]. Цим документом визначено головні напрями розвитку бібліотечної справи в Україні, вплив бібліотечних установ на ступінь соціально-економічного розвитку та інформаційної безпеки держави, розвитку науки, освіти тощо.

Стратегія закладає підґрунтя для розробки державної політики та прийняття рішень у сфері науки, освіти, зокрема й щодо фінансування бібліотечних установ, спеціальних програм та нових проєктів.

Стратегію напрацьовано як спільне бачення, що разом втілюватиметься органами державної влади, місцевого самоврядування, бібліотечними установами, установами освіти, науки, культури тощо.

Окреслено такі стратегічні напрями розвитку вітчизняних бібліотечних установ:

– удосконалення нормативно-правової бази та врегулювання стандартів бібліотечно-інформаційної галузі відповідно до міжнародних стандартів, створення нормативно-правової бази та системи стандартів бібліотечно-інформаційної галузі для підвищення результативності діяльності бібліотечних установ;

– створення системи гарантованого бюджетного фінансування головних бібліотечних послуг і реформування механізму отримання та застосування надходжень з інших джерел фінансування; створення надалі постійної системи достатнього фінансування бібліотечних установ, що забезпечить їх результативну діяльність та високоякісне обслуговування користувачів;

– створення сучасної матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури бібліотечних установ відповідно до міжнародних стандартів для надання доброякісних бібліотечно-інформаційних послуг та універсального доступу до інформації;

– науковий супровід розвитку бібліотечних установ в умовах якісних змін, забезпечення наукового супроводу бібліотечно-інформаційної діяльності для високоякісних трансформацій і постійного розвитку галузі;

– створення нової архітектури інтегрованої бібліотечної системи держави на основі універсального доступу та економічної доцільності, створення гнучкої та динамічної структури бібліотечної системи, здатної забезпечити сталий розвиток і спрямованої на задоволення загальнонаціональних і соціальних потреб;

– забезпечення фахового розвитку персоналу бібліотечних установ, оновлення системи бібліотечно-інформаційної освіти та підвищення кваліфікації, актуалізація системи знань, умінь і досвіду бібліотечних працівників

– розвиток продуктивних бібліотечних комунікацій [3].

Реалізація стратегічних напрямів у свою чергу передбачає створення системи ефективної внутрішньої та зовнішньої комунікації для розвитку партнерства, просування спільних цінностей та досягнення стратегічних результатів.

Для цього потрібно:

– налагодити ефективну міжвідомчу комунікацію між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, які мають у своєму підпорядкуванні бібліотечні установи;

– поліпшити внутрішню професіональну комунікацію;

– забезпечити продуктивну міжсекторальну комунікацію;

– покращити зовнішню комунікацію з територіальними громадами та суспільством;

– поглиблювати міжнародні професійні зв'язки тощо [2].

У Стратегії запропоновано опрацювати та оновлювати програми підвищення кваліфікації, забезпечити їх використання у системах формального і неформального підвищення кваліфікації.

Планом дій на період до 2025 р., зокрема передбачено: виконання програм модернізації матеріально-технічної бази бібліотечних закладів та їх інформатизації, збереження бібліотечних фондів, створення мобільних бібліотек, Національної електронної бібліотеки; реалізацію проекту єдиного універсального веб-порталу інформаційних ресурсів бібліотек; розробку і впровадження загальнодержавної системи електронної доставки документів; включення зведеного електронного каталогу бібліотек України та електронних каталогів окремих бібліотек до світового зведеного каталогу бібліотечних ресурсів (WorldCat) [3].

На сьогодні перспективи бібліотечних установ, зокрема їх місце у системі соціальних комунікацій, визначаються відповідно до головних функцій бібліотечної установи як соціального інституту, суб'єкта соціальних комунікацій.

На основі досвіду співпраці аналітичних підрозділів НБУВ з органами державної влади можна говорити про доцільність залучення їх до продуктивного розвитку системи стратегічних комунікацій.

Поряд з цим аналітичні підрозділи НБУВ здійснюють тематичні моніторингові дослідження за матеріалами інтернет-ресурсів на замовлення органів державної влади, які сприяють управлінським структурам у комплексному аналізі ситуації, проявів закономірностей суспільного розвитку та виробленні раціональних і вагомих пропозицій для прийняття належних рішень у галузях державного управління.

Інформаційно-аналітичні структури виступають посередниками в системі комунікацій між населенням і владою. Одержану від органів державної влади інформацію вони передають споживачам без перекручень, уникаючи сенсаційності та упередженості в повідомленнях. З цією метою аналітичні підрозділи НБУВ практикують присутність власних кореспондентів на прес-конференціях державних і політичних діячів, засіданнях громадських, політичних організацій тощо. Це дає змогу розглядати, аналізувати та висвітлювати факти, події оперативно, без побічного впливу додаткових інформаційних потоків [4].

Сьогодні неймовірна можливість контактування в режимі реального часу з членами уряду, політиками, експертами та простим населенням наближає аналітика до процесу підготовки, розгляду, обговорення і прийняття управлінських рішень, прискорює підготовку та сприяє

підвищенню якості аналітичного матеріалу, забезпечує ефективність роботи інформаційно-аналітичних структур [5].

Принагідно зауважимо, що низка проектів аналітичних підрозділів НБУВ створювались у співпраці з прес-службами органів державної влади. Ці проекти були спрямовані на інформування читачів з актуальних питань життя українського суспільства та донесення суспільної думки до представників влади.

Слід відзначити певний досвід співпраці СІАЗ НБУВ з Радою національної безпеки і оборони (РНБО) України з питань протидії інформаційній агресії. Цей досвід підтверджує вагомий потенціал аналітичних підрозділів бібліотечних установ у розвитку системи стратегічних комунікацій в Україні. Ідеться про можливості моніторингу та аналізу актуальних питань сучасного суспільства на базі відкритих джерел інформації, фондів бібліотечних установ для потреб державних органів та поширення значущої інформації серед населення, забезпечення безпешконого доступу до неї користувачів [4].

Очевидно, що з метою регулювання суспільних відносин у галузі стратегічних комунікацій виникає потреба в розробці окремого нормативно-правового акта, яким має бути визначено суть, зміст, форми, методи, складові та інші значущі виміри результативної діяльності системи стратегічних комунікацій. Формування системи стратегічних комунікацій в Україні також надає змогу науковим бібліотечним установам з'ясувати та визначити своє місце у цій системі за умови вдосконалення своїх можливостей як центру інтелектуальної обробки інформації, підвищення якості інформаційних продуктів, сервісів і власних послуг, забезпечення комфорту, зручності, оперативності обслуговування користувачів, стабільності, надійного збереження інформації тощо [4].

Отже, на сучасному етапі перед науковими бібліотечними установами стоїть першочергове завдання – надання рівного, швидкісного та комфортного онлайн доступу користувачам до цифрової форми інформації. Це головний пріоритет діяльності бібліотек, які налаштовані на зміцнення суспільства, інтеграцію у європейське співтовариство, дотримання європейських цінностей на підставі спільних інтересів.

Список використаних джерел

1. Уряд затвердив плани заходів на 2019 рік щодо комунікації у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-zatverdiv>

plani-zahodiv-na-2019-rik-shchodo-komunikatsiyi-u-sferi-yevropejskoyi-ta-yevroatlantichnoyi-integratsiyi-ukrayini. – Назва з екрана.

2. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 бер. 2016 р. № 219-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>. – Назва з екрана.

3. Блажкевич А. Реформування українських бібліотек: урядова стратегія розвитку / А. Блажкевич // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2017. – Вип. 48. – С. 362–369.

4. Чуприна Л. Аналітичні підрозділи бібліотеки в системі стратегічних комунікацій / Л. Чуприна // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2017. – Вип. 48. – С. 274–284.

5. Чуприна Л. Оперативна інтернет-інформація в інформаційно-аналітичній діяльності бібліотек України: монографія / Л. Чуприна; наук. ред. В. М. Горovий; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2014. – 208 с.

References

1. Uriad zatverdyyv plany zakhodiv na 2019 rik shchodo komunikatsiyi u sferi yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi integratsii Ukrainy [The Government approved plans of measures for 2019 on communications in the area of European and Euro-Atlantic integration of Ukraine]. Retrieved from <http://https://www.kmu.gov.ua/ua/news/> [in Ukrainian].

2. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku bibliotechnoi spravy na period do 2025 roku «Yakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy»: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 ber. 2016 r. No. 219-r [On approval of the Strategy for the development of the library case for the period until 2025 «Qualitative changes in libraries to ensure sustainable development of Ukraine»: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 23, 2016 No. 219-p]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80> [in Ukrainian].

3. Blazhkevych, A. (2017). Reformuvannia ukrainskykh bibliotek: uriadova stratehiia rozvytku [Reforming Ukrainian Libraries: Governmental Development Strategy]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 48, pp. 362–369. DOI: <https://doi.org/10.15407/np.48.362> [in Ukrainian].

4. Chupryna, L. A. (2017). Analytychni pidrozdily biblioteky v systemi strategichnykh komunikatsii [Analytical Departments of the Library in the System of Strategic Communications]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 48, pp. 374–384 [in Ukrainian].

5. Chupryna, L. A. (2014). Operatyvna internet-informatsiia v informatsiino-analytychnii diialnosti bibliotek Ukrainy: monohrafiia [Operating online information in the information-analytical Libraries Ukraine]. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 31.05.2019.

Valentyna Medvedeva,

Cand. Sci. (Historical), Senior Researcher,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
Kyiv, Ukraine

Strategic Communications and Providing of Scientific Support for Library and Information Activities

The role of libraries in the development of information society, as well as their potential for society consolidation in the context of Ukraine's integration into the European community, is explored. The place of strategic communications in providing scientific support of library and information activity is considered.

The formation of the system of strategic communications in Ukraine is analyzed. It could enable scientific libraries to find out and determine their place in this system, provided that they improve their capabilities as a center for intellectual processing of information, the quality of library information products and services, user's comfort and convenience, library efficiency, stability, reliability as information holder, etc.

The strategic directions of domestic libraries development, prospects of libraries, in particular, their place in the system of social communications, are determined, proceeding from the main functions of the library institution as a social institution, a subject of social communications.

Keywords: library institution, strategy, strategic communications, informational and analytical activity of library institutions, library business, modern information space, information society.